

Autorka oponentského posudku: Lucie Cviklová

Oponentský posudek na diplomovou práci Analýza odsunu Němců v dobovém tisku v letech 1945-1946 (vypracovala Marie Gročková)

Diplomová práce bakalářky Marie Gročkové je věnována závažné problematice, která si bezpochyby zaslouhuje být předmětem badatelského úsilí. Formální aspekty práce nevykazují závažné nedostatky; práce je relativně rozsáhlá, členěna do čtyř částí, je psána kultivovaným spisovným jazykem a bez překlepů. Kladně je také možné ocenit i skutečnost, že historická fakta nejsou mechanicky opakována z učebnic, ale že jsou vhodným způsobem prezentovány ve světle dlouhodobého a komplikovaného česko-německého modu vivendi a zejména poválečného procesu odsunu Němců z ČSR.

Pozitivně je možné hodnotit celkový záběr práce; v první části je vhodným způsobem vytyčena metodologie (kritická diskursivní analýza, prameny a dosavadní bádání, a nakonec zvolený přístup k analýze).

V druhé části jsou vysvětlena teoretická východiska zvoleného přístupu a klíčového pojmosloví; národ, vztahy mezi Čechy a Němci, národní obrození, Mnichov 1938, protektorát Čechy a Morava, atd.

V třetí části se od širších teoretických souvislostí přechází k odsunu, vysídlení a vyhnání Němců z ČSR; definice odsunu, dekrety prezidenta, excesy a násilnosti po válce, konkrétní fáze odsunu a význam internačních středisek. Náležitá pozornost je věnována i sociologickým podrobnostem; vnitřní organizaci a vybavení táborů, jejich členění na internační, sběrné a pracovní, statistiky o úmrtí, apod.

Největším přínosem je čtvrtá část práce, která je věnována odlišnostem diskursivních strategií dobového tisku v letech 1945-46; Rudé právo, Svobodné slovo, Lidová demokracie a Právo lidu. Na základě pečlivého studia konkrétních článků těchto periodik autorka dospívá k závěru o částečném překrývání se diskursů stejně tak o jejich podstatných rozdílech; např. na stránkách Rudého práva byl kladen největší důraz na různé aspekty konfiskace německého majetku (včetně poukazování na historické aspekty česko-německého majetkového uspořádání), na stránkách Svobodného slova byly tištěny články charakterizované vypjatým nacionalismem a nenávisťou rétorikou vůči odsouvaným Němcům (komentáře týkající se počesťování německých jmen, kritické postoje vůči manželství mezi Čechy a Němci, apod.) Oživujícím prvkem jsou i metaforické aspekty úryvků konkrétních článků poukazující na emociální vypjatost tehdejší doby: *Němci byli přes den zkroušeni, že oni nechtěli válku ani*

Hitlera, ale ve skutečnosti se chovali jako úhoři. V noci se slézali na opuštěných místech, kde kuli pikle, ničili a rozbíjeli. Vojenské orgány dopadly 200 wervolfů, kteří verbovali lidi k té noční práci.

Na základě mého názoru by práce měla být jednoznačně hodnocena jako výborná.

Navržené otázky k obhajobě:

1) Jak se proměnil český mediální diskurs ohledně odsunu Němců od poválečného období do současnosti?

2) Je možné odsun Němců z ČSR po druhé světové válce srovnávat s přesuny obyvatelstva po první světové válce, apod.?

3) Vysvětlete výběr metody analýzy dobového tisku, sociologické metody zkoumání problematiky poválečného odsunu Němců jsou různé, viz. Alena Wagnerová, In 1945 waren sie Kinder.